

ГОМЕЛЬСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМІТЭТА ЛКСМБ, ПРАФКОМА
І МЯСЦОМА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАўНАГА УНІВЕРСІТЭТА

№ 2 (99)

Субота, 15 студзеня 1972 г.

Год выдання 3-ці

Цана 2 кап.

ГІСТОРЫКА філалагічны факультэт вось ужо наторы год з'яўляецца пераможцам па выніках экзаменацыйных сесій. На ім самая высокая паспяховаць.

А як жа абстаць справы ў цяперашняй экзаменацыйнай сесіі?

Гэта пытанне і прывяло мяне ў СШ № 21, у якой і размяшчаецца факультэт. Крыху назвак абстаноўка: шматлюдна ў калідорах і чатыры-пяць студэнтаў у аўдыторыях. Вакол засяроджаных твары, у руках студэнтаў кнігі, конспекты, лістапішчэ і яшчэ раз перагортваюцца.

Першае маё пытанне да на-

што яны добра справіліся з задачкамі. А іх было пяць і прытым даволі цяжкіх: па сучаснай рускай мове, замежнай літаратуры, лацінскай і замежнай мовах, па фізікахаванню.

Першая адзнака ў заліковай кніжцы. Хвалюецца і студэнт і выкладчык. Таму так сур'ёзна палыходзіць да адзнакі кандыдат філалагічных навук У. М. Сабаленка, які прымае экзамен па ўводзінах у літаратуразнаўства. Студэнты даюць глыбокія і вычарпальныя адказы падмацоўваючы тэарэтычныя звесткі яркімі прыкладамі.

— Уводзіны ў літаратуразнаўства, — гаворыць Уладзімір Мікалаевіч, — гэта прадмет,

ГІСТОРЫКІ І ФІЛОЛАГІ НЕ ЗДАЮЦЬ ПАЗІЦЫІ

месніка дэкана Тамары Ігнатаўны Язэпавай.

— Як ідзе сесія? — перапытае яна. Пакуль што добра, студэнты здалі па аднаму-два экзамены. Вынікі радуюць. Ніяма ніводнай незадавальняючай адзнакі, нават тройна на нашым факультэце рэдзасць. Сама сесія праходзіць арганізавана, няма парушэнняў як з боку студэнтаў, так і выкладчыкаў. Вялікая заслуга ў гэтым партыйнай арганізацыі, камсамольскай. Напярэдадні сесіі ва ўсіх групах былі праведзены камсамольскія сходкі, на дзень разглядалася пытанне падрыхтоўкі да сесіі. Быў праведзены таксама Вучоны савет факультэта, дзе разглядалася гэтае пытанне.

Дадам ад сябе, што поспех факультэта залежыць у вялікай ступені ад добра арганізаванай работы дэканата. Даўно былі падрыхтаваны расклад, графік і экраны. Вялікую работу правяла і праводзіць дыспетчар факультэта Святлана Міхайлаўна Школьнікава. Яна і паказвае мне экзаменацыйныя ведамасці. Вось для прыкладу ведамасць групы 2 трэцяга курса рускага аддзялення. Студэнты здавалі логіку. Выдатных адзнак — 6, добрых — 16, толькі адна здавальняючая. Такое ж добрае ўражанне пакідае ведамасць здачы экзамена па замежнай мове студэнтамі трэцяга курса гістарычнага аддзялення. 10 студэнтаў групы атрымалі выдатна, 14 — добра і 2 — тройні.

А як адчуваюць сябе першакурснікі? Бо гэта сесія першая ў іх жыцці. Трэба адзначыць,

які павінен даць студэнтам веды па тэорыі літаратуры, каб потым, пры вывучэнні літаратуры змаглі правільна аналізаваць твор, вызначыць ідэйна-мастацкую вартасць яго.

Выкладчык прыводзіць мне прыклады добрых адказаў, называе прозвішчы лепшых студэнтаў, выдзяляючы асабліва Сямёна Шыкуна, пачынаючага паэта. Свае адказы ён удала ілюстравалі выдатнымі прыкладамі. Відаць, што ён глыбока разумее літаратурны працэс.

У другой аўдыторыі экзамен па гісторыі КПСС таксама ў першакурснікаў толькі рускага аддзялення прымаў кандыдат гістарычных навук В. У. Матусевіч. Ён таксама задаволены адказамі студэнтаў, бо яны ведаюць першакрывіцы, маюць добрыя конспекты.

— Пospех першакурснікаў, — зазначае Віталій Уладзіміравіч, — у тым, што яны пільна працавалі на працягу ўсяго семестра, старанна канспектвалі творы У. І. Леніна, партыйныя дакументы. І як вынік гэтага — асноўная большасць адзнак выдатныя і добрыя.

Калі першакурснікі толькі пачалі вывучаць гісторыю КПСС, то другакурснікі здаюць экзамен ужо за поўны курс. Прымаў яго кандыдат гістарычных навук А. П. Мясчэрскі. І ён задаволены сваімі выхаванцамі. Выкладчык адзначае, што студэнты паспяхова авалодалі марксісцка-ленінскай тэорыяй. Прыемна, што свае адказы студэнты ілюструюць прыкладамі з сучаснага палітычнага жыцця краіны, глыбока ведаюць матэрыялы XXIV зезда КПСС.

Надзвычай глыбокія і змястоўныя адказы па прадмету далі студэнты 2 курса гістарычнага аддзялення Тамара Кіржа і Наталля Фядосава, а таксама студэнты рускага аддзялення Людміла Артамонова, Дзіна Шрэмава, Будація Васюкова.

Трэцякурснікі ў гэты дзень здавалі экзамен па гістарычнаму матэрыялізму. Прымаў яго кандыдат філасофскіх навук У. С. Сідараў. Першая адказвала Л. Купрыянчук. Вілет № 21. Студэнтка грунтоўна адказала на пытанне «Ленінскае вызначэнне класаў». Гістарычны перадумовы і шляхі ўтварэння класаў». Таксама глыбокі адказ дала яна на другое пытанне білета і некалькі дадатковых. Уладзімір Сямітанавіч адказам задаволен і ставіць выдатную адзнаку. Сяброўку падтрымала А. Бухавец. Ёй таксама выкладчык паставіў вышэйшы бал.

А па логіцы ў першай групе трэцяга курса гістарычнага аддзялення экзамен прымаў кандыдат філасофскіх навук Я. В. Ярышоў-Мазураў. Адказвае Аліна Шаюнова. У заліковай кніжцы яе амаль адны пяціёркі. І ні. Адказы яе спадабаліся выкладчыку сваёй вычарпальнасцю, паслядоўнасцю і лагічнасцю выкладання матэрыялу. Выдатныя адзнакі да яе атрымалі В. Бай, А. Гулевіч, Л. Мікітчанка.

...Я зноў у дэканце. Т. І. Язэпава праглядае экзаменацыйныя ведамасці. Баюна, што вынікамі яна задаволена. Прычыны для задавальнення ёсць. І думаецца, што студэнты як на першых экзаменах, так і на наступных акажуцца на вышыні.

Ні пуха, ні пер'я, гісторыка-філалагічны!

В. МІКАЛАЕУ.

НЕ ТОЛЬКІ РАМАНТЫКА

Студэнты-трэцякурснікі з'яўляюцца ветэранамі геалагічнага факультэта. На нашых вачах прайшоў увесь працэс яго арганізацыі і станаўлення, і мы прынялі ў гэтым актыўны ўдзел. У 1969 годзе было нас толькі 75. Не ўсе змаглі пераадолець цяжкасці, некаторыя выйшлі з студэнцкай сям'і, не вытрымаўшы першых выпрабаванняў на званне геолога. Але затое работы і дзятучы, што займаюцца зараз — народ моцны, дружны, ўзлеўны ў сваіх сілах. За нашымі плячыма два з палавінай гады вучобы, дзве вучобныя практыкі. Усё гэта, асабліва практыкі, умацавала ў студэнтаў веру ў правільнасці прафесіі, прымушала паглядаць на працу геолога не вачыма рамантыка, а вельмі сур'ёзна, з поўнай адказнасцю. І да нашага гонару, трэба сказаць, ніхто не шкадуе аб зробленым. Цяпер перад намі мэта адна — максімальна выкарыстаць час вучобы, каб найбольш поўна асвоіць тэарэтычны курс геалогіі, набыць практычныя навыкі для будучай работы. А для дасягнення гэтай мэты патрэбна ўпартая праца ў вучобных лабараторыях і лекцыйных аўдыторыях, актыўная самападрыхтоўка. Мы ведаем, што геологу для паспяховай работы патрэбныя веды, трывалыя, ўсебаковыя. А набываюцца яны паўсядзённай працай, калі заняткам прысвячаецца асноўная частка часу студэнтаў. Нельга спадзявацца на тое, што ўпущанае навярстаем у час сесіі, як нельга спадзявацца на шпаргалку і падказку. І мы зразумелі гэта вельмі добра. Калі раней некаторыя студэнты лічылі веданне асобных дысцыплін не абавязковым для геолога, то цяпер ніхто не ад-

нясецца абывкава да мінералогіі і гідралогіі, грунтознаўства і гідргеалогіі, як да любых спецыяльных дысцыплін. Для набыцця ведаў у нас ёсць усе ўмовы — добра абсталяваныя кабінеты і лабараторыі, выдатныя выкладчыкі, добра падарбаваныя калекцыі мінералаў і горных парод. І трэба сказаць, што мы не трацім часу дарма. У любы час дня ў лабараторыях мінералогіі і грунтознаўства, у вучобным корпусе можна бацьчы нашых работ і дзятучы за разборам і вывучэннем калекцый, правядзеннем доследаў. Аб якасці нашых ведаў гавораць вынікі сесій. Так, у летнюю сесію 1971 года на курсе не было ніводнай незадавальняючай адзнакі, а сярэдні бал саставіў вышэй чатырох. Спадзяемся мы толькі на ўласныя веды. Ды інакш і немагчыма, сам працэс экзаменаў выключнае магчымасць выкарыстання «дадатковых» дапаможнікаў. Вось прыклад. У другой групе ідзе экзамен па мінералогіі. Сама сістэма здачы пабудавана так, што выкарыстаць шпаргалку проста немагчыма. Ды і на якую шпаргалку можна запісаць уласціва сцілі мінералаў, іх самыя разнастайныя асацыяцыі! Прытым жа ніхто не ведае, што «выбера» для яго экзаменатар, прафесар Туроўскі. Тут уся надзея толькі на сябе, на свае веды. Пра іх якасць гавораць вынікі — з групы дзясць студэнтаў здалі на выдатна і толькі двое на здавальняюча. Падобныя маляюна назіраецца і ў дзвюх іншых групах, і не толькі па мінералогіі, але і па ўсіх астатніх экзаменацыйных дысцыплінах.

В. ЦІТАВЕЦ,
студэнт 3 курса,
геалагічнага факультэта.

ШЛЯХ ДА ВЫДАТНЫХ АДЗНАК ЛЯЖЫЦЬ ПРАЗ УПАРТЮ ВУЧОБУ

ЗІМОВАЯ СЕСІЯ. ТЫДЗЕНЬ ДРУГІ

АДКАЗВАЮЦЬ БІЁЛАГІ

історыі КПСС. Задаволена сваімі выхаванцамі і калыдад гістарычных навук У. П. Ксяноў.

Зімовая сесія ў студэнтаў чацвёртага курса пачалася экзаменам па спецыяльнасці.

Мы на кафедры фізіялогіі раслі. Экзамен па спецыяльнасці «Водны рэжым раслін» прымае А. М. Баравікова. Вышэйшы бал у яе атрымалі Галіна Купчэня, Валяціна Дубіна, Галіна Красніцкая, Галіна Сініцкая і іншыя.

У другой аўдыторыі веды рабят і дзяўчат па спецыяльнасці «Узростава фізіялогія» правяраў А. І. Кіея. На ўсе пытанні Аляксандра Іванавіча будучыя біёлагі далі дакладны і вычарпальны адказы. Выдатны адзнакі папоўнілі заліковыя кніжкі Таісіі Цымбалавай, Наталлі Захарчанка, Таццяны Чысловай, Наталлі Хількевіч, Алены Малахавай і Людмілы Мільчэнка.

Уважліва слухае адказы дацэнт Панцеляймон Паўлавіч Грыгор'еў. Ён спецыяліст па арыталагіі — навукі аб паводзінах, звычайна і распаўсюджванні птушак.

Сваімі ўражаннямі аб вывучэнні гэтай дысцыпліны дзеліцца Валяціна Турчанка.

— Лекцыі Панцеляймона Паўлавіча былі вельмі цікавымі. Ён прыклаў многа намаганняў, каб веды нашы былі поўнымі і трывалымі. Самі ведаеце, птушка — аб'ект для вывучэння захапляючы і ў той жа час складаны. Складанасць у тым, што перш чым вывучаць, яе патрэбна знайсці ў прыродзе. А калі ўлічыць, з якой хуткасцю яна лятае, то зразумела, што справа гэта нялёгка. Нялёгка адрозніць адну птушку ад другой, але, дзякуючы П. П. Грыгор'еву, мы пераадолелі ўсе гэтыя цяжкасці. У экзаменацыйнай ве-

дамасці, як бачыце, добрыя і выдатныя адзнакі. Засмуціла нас толькі тройка Л. Сасноўскай.

Дарэчы, сама Валя атрымала пяцёрку.

На жаль, на нашым факультэце ёсць, хаця і вельмі мала, двоечнікі. На папярэдніх сесіях былі непрыемнасці ў Таццяны Пітравой і Валерыя Серанкова. Выпадаў для сябе яны не зрабілі, і на сённяшняй сесіі супаць іх прозвішчаў у экзаменацыйных ведамасцях паявіліся нездавальняючыя адзнакі.

У спакойнай, дзелавой абстаноўцы праходзіць зімовая сесія на біёлага-глебавым факультэце.

Я. ЛЯЛЬКОВА,
студэнтка чацвёртага курса, сакратар камсамольскай арганізацыі біёлага-глебавога факультэта.

НА ЗДЫМКАХ: Марыя Паліцына (уверсе справа) — першакурсніца. Анатомію раслін, першы ўніверсітэцкі экзамен, яна здала на выдатна.

Ірына Брыгадзіранка (злева) вучыцца на чацвёртым курсе. Наш фотакорэспандэнт зазняў яе ў час экзамена па арыталагіі. А. Р. Шабалін служыць адназ студэнтам 4 курса Марыі Кісяля.

ЗДАЮЦЬ ПЕРШАКУРСНІКІ

Для рабят нашай групы гісторыя КПСС і матэматычны аналіз — пераадоленыя прыступкі. Упоўнена зрабілі па іх свае крокі Л. Стракалава, У. Ружынскі, С. Якаўцова, Л. Караткевіч, Б. Трыняль, У. Дашкевіч і іншыя рабят.

А вось у дзвюх Таццянах—Лявоненка і Цітовай справы не бліскучыя. Першая не дапусціла да экзаменаў, а Цітова не здала матаналіз.

В. БЫКАЎ,
студэнт групы М-13 мехмата.

На першым курсе механіка-матэматычнага факультэта 154 студэнты. Пераважна большасць іх добрасумленна займалася на працягу семестра. Аб гэтым гавораць першыя экзамены. Глыбокія веды паказваюць А. Віктароўскай, Т. Гармаш, А. Рагінскі і іншыя. Такого не скажаш аб невялікай групе, у якую уваходзяць В. Сілікіна, А. Жлоба, І. Халітава, Т. Лявоненка. Іх дрэнныя адзнакі — заканамерны вынік неусур'язных адносін да вучэбных заняткаў на працягу семестра.

С. СТРАХАЎ,
студэнт першага курса

ГЛЫБОКА І ЗМЯСТОЎНА

менатара аб'ектыўна адлюстроўвае адносіны рабят да вучобы — мы рыхтаваліся напружана і ўпарта, хаця, на жаль, не ва ўсіх атрымалася як хацелася б.

— Глыбока і змястоўна адказвалі Вольга Адзінецова, Рыгор Грыб, Алег Цімашэнка, Аляксандр Ганчар, — гаворыць Мікалай Аляксандравіч, — добра папрацавалі ў першым семестры Уладзімір Цімашэнка і Наталля Каралёва. Большага я чакаў

ад Таццяны Бадзілоўскай. Недакладнасці ў адказе не дазволілі мне паставіць ёй большы чвэрцік. Вельмі хваліліся пры адказе Антаніна Мельнічэнка і Тамара Рахуба, што адбілася на іх адказах. Дзяўчаты атрымалі тройкі.

Сур'эзнага папроку заслугуюваць Наталля Мажаева і Віктар Цярэшчанка, якія не падрыхтаваліся да першага выпрабавання. А яны ж яшчэ на калоквіуме пераканаліся, што самастойна працуюць мала.

У 13 групе многа рабят з жыццёвым вопытам. Пасля

службы ў арміі і работы на вытворчасці сталі студэнтамі Мікалай Паўлаў, Уладзімір Ляонаў, Любоў Каралёва, Уладзімір Цімашэнка і Антаніна Мельнічэнка. Яны сур'эзна і з адказнасцю адносяцца да вучобы, паказваюць прыклады і ў грамадскай рабоце, займаюцца ў гуртках мастацкай самадзейнасці.

Сесія набірае шпэркія тэмпы. Для першакурснікаў яна запомніцца, як «бывае хрышчэнне» у ГДУ.

А. ЦІМАШЭНКА,
студэнт першага курса эканамічнага факультэта.

РАДЫ ЗА ТАВАРЫШАЎ

Матэматычны аналіз — навуна сур'эзна. У гэтым пераканаліся і другаккурснікі фізічнага факультэта.

На экзамен мы прыйшлі ўсёй групай, хваліліся за кожнага, хто вёў гутарку з выкладчыкам. Добры пачынаў зрабілі Алена Каўліна і Сяргей Мельніцаў, атрымалішы выдатны адзнакі. Не адстаў ад іх і Віктар Серакоў.

Шчыра навучы, група

паказала надрэжныя веды. Мы радаваліся, калі з добрымі адзнакамі выйшлі з аўдыторыі Вольга Сернікава, Клава Кукса, Іван Мазур, Аляксандр Свірыдзенка, Уладзімір Банні і іншыя таварышы.

Дваццаць два студэнты нашай групы здавалі матэматычны аналіз. 20 з іх атрымалі станоўчыя адзнакі.

В. СЦЕПАНЕЦ,
камсорг групы Ф-21.

ТАК ТРЫМАЦЬ!

У трэцякурснікаў гістарычнага аддзялення чарговая сесія пачалася з экзамена па замежнай мове.

Да яго яны рыхтаваліся на працягу 5 семестраў, але безумоўна хваліліся, бо трэба было паказаць усю падрыхтоўку. Асабліва хваліліся тыя студэнты, якія займаліся ў падгрупе, што вывучае французскую мову. Але хваліванне праходзіць, тады, калі ўзяты білет і калі ты ведаеш усе пытанні. Імяна так было з А. Якушам. Адказаў ён першы. Сваё выдатна падрыхтаваўся да экзамена, вывучыў глыбокія веды. Адным словам, выкладчыца А. З. Самсонава засталася задаволенай яго адказам, і ў заліковай кніжцы А. Якуша з'явілася пяцёрка.

Пачыны быў выдатным. Яго падтрымалі аднакурснікі У. Шырокі, Л. Каханчык, Е. Альбаў, Р. Мельніцава, а таксама У. Вагамоўнікаў, Л. Сучкова, Т. Петрачэнка і другія. Іх заліковыя кніжкі ўпрыгожылі выдатныя адзнакі.

А ўсяго ў нашай групе па замежнай мове 10 студэнтаў атрымалі выдатныя адзнакі. 14 — добрыя і толькі 2 — тройкі.

Сесія толькі пачалася, Вынікі ў нас добрыя. Наперадзе новыя экзамены, новыя хваліванні, але, спадзяюся, што яны будучы паспяхова пераадолены.

П. РАМАНЕНКА,
студэнт 3 курса гісторыка-філалагічнага

Наша 13 група студэнткую сесію пачала са здачы вышэйшай матэматыкі. Экзамен для эканамістаў даволі складаны і адказны. Як жа мы яго здалі? Вынікі, здаецца, небагаты: пяць выдатных адзнак, адзінаццаць чвэрцак, восем троек, двое нашых таварышаў не справіліся з вышэйшай матэматыкай.

Што ж стаіць за гэтымі адзнакамі? Наш выкладчык Мікалай Аляксандравіч Ялецкі, які вядзе практычныя заняткі, адзначаў, што вынікі экзамена яго радуюць. Такая ацэнка экза-

Пётр Варажбітаў (факультэт фізыхавання) толькі што добра здаў палітэканомію. Аб сваім адказе ён расказвае таварышам, якія чакаюць сустрэчу з выкладчыкам.

ВНШУЕМ, Ігар Васільевіч!

У канцы снежня да супрацоўнікаў біёлага-глебавога факультэта прыйшла радасная вестка — загадчык кафедры зоалогіі і дэрыўату Ігар Васільевіч Жаркоў атрымаў атэстат прафесара.

Ігар Васільевіч прайшоў вялікі жыццёвы шлях ад сельскага настаўніка Ваўкаўскага АССР да доктара біялагічных навук прафесара нашага ўніверсітэта. Ён прысвячае свае многія працы вывучэнню экалогіі пазван-

ковых жывёлін, распрацоўвае метады колькаснага ўліку розных груп жывёлін.

У 1953 годзе Ігар Васільевіч пасляхова абараніў кандыдацкую дысертацыю «Метады ўліку капытных жывёлін у заказніках і паліўнічых гаспадарках СССР». За распрацоўку метада колькаснага ўліку бабовых пасленняў з самалёта ў 1968 годзе ён быў ўзнагароджан медалем ВДНГ СССР.

У красавіку 1969 года на

аснове даклада і па суккупнасці работ Ігару Васільевічу была прысуджана вучоная ступень доктара біялагічных навук.

І. В. Жаркоў — вучоны шырокага профілю. Па разнастайных пытаннях тэрыялогіі і арыталагіі ім напісана 63 працы.

Мнагастайная яго грамадская дзейнасць. Ігар Васільевіч з'яўляецца членам навукова-тэхнічных саветаў Галоўнага ўпраўлення паліўнічых гаспадаркі і заказнікаў пры Савета Міністраў РСФСР, Галоўнага ўпраўлення па ахове прыроды, заказніках і паліўнічых гаспадаркі Міністэрства сельскай гаспадаркі СССР, Маскоўскага

таварыства даследчыкаў прыроды, наардынацыйнага савета па праблемах Палесся АН БССР.

Пераезд Ігара Васільевіча ў наш ўніверсітэт прыкметна ажывіў навуковую работу на кафедры зоалогіі. Ужо год як на кафедры створана аспірантура. І. В. Жаркоў кіруе работамі аспірантаў В. І. Талкачова, В. П. Родзікіна і А. Д. Ціханскага. Галоўны напрамак работы кафедры пільнае з агульнафакультэцкага напрамку навуковых даследаванняў па тэме: «Статыстычныя біяэкалагічныя даследаванні прыродных комплексаў Прыпяцкага дзяржаўнага заказніка».

Усе, каму даводзілася

працаваць з Ігарам Васільевічам, адзначаюць яго прычэповасць, навуковую эрудыцыю, добразычлівасць і ўважлівасць да акалячых, інтэлігентнасць у лепшым сэнсе слова.

Сардэчна вітаем Ігара Васільевіча з гэтай знамянальнай падзеяй і жадаем мошняга здароўя, доўгіх год жыцця, творчых поспехаў на карысць Савецкай Радзімы.

С. АЛЕШКА,
дэкан біёлага-глебавога факультэта,
В. ХІЛЬКЕВІЧ,
сакратар партарганізацыі,
А. КІЕНЯ,
старшыня прафбюро факультэта.

ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА. ЯГО ЗАДАЧЫ ПЕРСПЕКТЫВЫ

У апошнія гады з'явілася нямаля работ, якія асветляюць сучасны стан савецкага літаратуразнаўства, яго далейшыя задачы і перспектывы. Гэта датычыць перш за ўсё раду арыкулаў (нярэдка праблемных), адукацыйных у часопісах «Новый мир» і «Вопросы литературы». У прыватнасці, у «Новом мире», пачынаючы з настрычкіка 1970 года, па чэрвень 1971 года — з перыяду ўсеагульнай падрыхтоўкі да XXIV з'езда КПСС і да V з'езда савецкіх пісьменнікаў — пад рубрыкай «Навука аб літаратуры сёння» вялося абмеркаванне праблем, што датычыць агульнага стану, паступальнага развіцця, канкрэтных недахопаў і надзменных задач літаратурнай навуцы («Новый мир», 1971, № 6, стар. 244).

САВЕЦКАЕ літаратуразнаўства дабілася вялікіх поспехаў дзякуючы глыбейшым рэвалюцыйным пераўтварэнням Канстрычкіна. Гэта добра паказана ў рабоце акадэміка Н. Канрада «Канстрычкі і філалагічныя навуцы» («Новый мир», 1971, № 1). У ім выкладзены гістарычны шлях развіцця нашага літаратуразнаўства, пачынаючы з дзейнасці вульга-сацыялагічнай і фармалістычнай школ, якія прыкметна перахвалююцца аўтарам выступлення, і заканчваюцца дасягненнямі навуцы і літаратуры сёння.

Член-карэспандэнт АН СССР Д. Благой таксама падкрэслівае поспехі савецкага літаратуразнаўства ў нашы дні («Новый мир» 1971, № 6). Ён піша: «Асабліва важнай рысай літаратуразнаўчых вывучэнняў апошніх год з'яўляецца іх, так скажаць, «раскаванасць», змяненне на ўсё шлях да аб'ектыўна-навуковай ісціны, як асноўнай мэты, да вызвалення ад прадзятых схем, формул, дагматычна ўспрымальных у якасці неабходнага арыентыру, а часам нават загады дадзенага адказу на праблемы, якія яшчэ падлягаюць глыбокаму навуковаму даследаванню».

У той жа час Д. Благой выказвае апасенне адносна праўлеўчай актывізацыі фармалізму ў некаторых літаратуразнаўчых даследаваннях нашага часу, што генетычна звязана з фармалізмам 20-х гадоў. Невыпадкова, на думку вучонага, асобныя літаратуразнаўцы (напрыклад, В. Шклоўскі) бя-

руцца на шчыт такія фармалістычныя работы, як артыкул Б. Эйхенбаума «Як зроблена «Шынель «Гогаль»».

Несумнянна, што прыроднаўчы і гуманітарныя навуцы будучы ўсё больш аб'ядноўваюцца. Нібы прадвеснікам гэтага ў сучасным літаратуразнаўстве з'яўляецца структуралізм («структурная пазыцыя»), аб'ектам якога з'яўляецца перш за ўсё мова мастацкіх твораў. Вывучэнне мовы мастацкіх твораў у апошнія гады прыцягнула пільную ўвагу многіх даследавальнікаў «структурнай пазыцыі». Аднак іх фармальныя і матэматычныя метады аказаліся вельмі абмежаванымі. Спробы перабудаваць на іх аснове ўсю навуку аб літаратуры трэба лічыць кур'ёзам (гл. А. Белашэлі, Мейжэ «структурнага» літаратуразнаўства, «Вопросы литературы», 1970, № 6).

Член-карэспандэнт АН СССР Л. Цмафеў адзначае, што «структуралізму ўжо няма год, але ён да гэтага часу не даў нам прыкладу разгорнутага і ўсебаковага вывучэння значнага мастацкага твору», з тэорыяй ж правярэцца практыкай («Новый мир», 1971, № 5). Нашы даследавальнікі творчасці пісьменнікаў, як правіла, не звяртаюцца да дапамогі структуралізма.

Доктар філалагічных навук В. Озеруаў у артыкуле «Камо градзець?» («Новый мир», 1970, № 12) грунтуючы на доказаве сувязь структуралізму з пазіцыямі ОПОЯЗа — фармалістычнай школы літаратуразнаўства, найбольш інтэнсіўна дзейнасць якой адносіцца да 20-х гадоў. Больш таго, сучасны структуралізм і яўна збліжана з экзістэнцыялізмам. Невыпадкова структуралізм удыяляюць такую пільную ўвагу нашы літаратуразнаўцы, выказваючы да яго г'дальны адмоўны адносіны.

ВАРТА агаварыцца, што савецкія літаратуразнаўцы цалкам не адмаўляюць матэматычных і структурных метадаў у вывучэнні літаратуры, у прыватнасці ў галіне верхашадавання (становаўчыя вынікі ў гэтым даслужылі акадэмікам А. Калмагаравым і яго вучнямі), у аналізе асобных састанковых частак твораў або інаша пісьменніка, у тэксталагічных даследаваннях (дзе гэтыя метады часткова прымяняліся і да нашага часу) і г. д. Аднак даныя

метады павінны быць толькі адным з кампанентаў літаратузнаўчага аналізу, які мае пэўную сферу прымянення.

Доктар філалагічных навук В. Озеруаў у артыкуле «Мера павагі. Вышыня патрабаванняў» («Новый мир», 1971, № 6), адзначаючы высокі ўзровень савецкага літаратуразнаўства, якое «можа быць законным прадметам гордасці нашага грамадства», у той жа час указвае, што «і ў нашы дні рэшткі старых поглядаў часам даюць ведаць аб сабе». Гэта часам праўдліва ў недаўзых культурнай спадчыны (для прыкладу можна напаміць погляды А. Зіміна на «Слова аб палку Ігараве» як патурнае «Задонніце», што з'яўляецца паўтарэннем поглядаў французскага буржуазнага вучонага А. Маюна), у страце гістарычнай перспектывы і аб'ектыўнасці пры ацэнцы асобных пісьменнікаў (сказанае у многім датычыць, напрыклад, рамана даследавання В. Бурсава «Асоба Дастаеўскага») і г. д. Гэта прыватныя праблемныя метадалічныя суб'ектывізм адступленняў ад марксісцка-ленінскай метадалогіі.

У цэлым жа савецкае літаратуразнаўства нашага часу ўз'яўлена ідзе ўперад, карыстаецца павагай грамадства не толькі ў нашай краіне. Імі паспяхова вывучаецца і айчынная і зарубежная літаратура, пачынаючы ад старажытэйшых часоў і заканчваючы нашымі днямі, навукова камэнціруюцца і тлумачацца і класікі і сучасныя пісьменнікі, раскрываюцца законы літаратурнага развіцця, выяўляючы тыпалагічныя з'явы, нацыянальныя асаблівасці і ўзаемасувязь літаратуры, вызначаюцца навуковыя прыпынкі крытыкі, на вышэйшую ступень узнікаюцца тэксталагія і бібліяграфія.

Член-карэспандэнт АН СССР Б. Сучкоў у выступленні «Некаторыя актуальныя праблемы» («Новый мир», 1970, № 10) акцэнтуючы ўвагу, што, «бадай», адным з найбольш важных дасягненняў савецкай навуцы аб літаратуры апошніх год з'яўляецца стварэнне аўтарэспітэнай тэорыі рэалізму — гэтага відучага мастацкага напрамку сусветнага мастацтва». Па пытаннях рэалізму, ў асаблівасці рэалізму сацыялістычнага, за апошнія

гады праведзен рад пільных дыскусій і навуковых канферэнцый, якія значна рушылі ўперад літаратурна-тэарэтычную думку. Навукова распрацавана савецкімі літаратуразнаўцамі тэорыя рэалізму, перш за ўсё сацыялістычнага, дапамагае ў барацьбе са спробамі многіх зарубезных аўтараў (у тым ліку такіх, як Гародзі і Фішэр) разбурыць яго эстэтыку.

Цяпер усё больш дыктуецца настоятва патрэбнасць у сістэматычным вывучэнні айчынай і сусветнай літаратуры, што прыводзіць да ўзмацнення ўвагі да параўнальна-тыпалагічных даследаванняў. Да асэнсавання законамернасцей сусветнага літаратурнага развіцця нашага эпохі. Невыпадкова савецкімі літаратуразнаўцамі плануецца рад аб'ядноўчых прац, у тым ліку ўнікальных па задуме «Гісторыя сусветнай літаратуры».

ВЫВУЧЭННЕ літаратуры, ў асаблівасці, савецкай, у наш час патрабуе інтэрнацыянальнага падыходу, высвятлення іх інтэрнацыянальнага значэння. Пры гэтым і ў далейшым ў першую чаргу павінны разглядацца праблемы адностравання літаратуры грамадскага жыцця, паглыбляцца прыёмы мастацкага аналізу, што датычыць літаратуры мінулага. У той жа час неабходна далейшае выяўленне спецыфікі літаратуры як самастойнай каштоўнасці. Усеаковы аналіз літаратурных з'яў магчымы толькі пры ўмове творчага прымянення марксісцка-ленінскай метадалогіі — надзейнай асновы сучасных і далейшых поспехаў савецкага літаратуразнаўства.

Савецкае літаратуразнаўства ўсё больш упэўнена набывае сусветнае значэнне. Яно па-навуковаму ставіць праблемы будучага літаратуры і яе вывучэння (гл. напрыклад, артыкул Д. Ліхачова «Будучае літаратуры і прадмет вывучэння. Замяткі і разважанні»). «Новый мир», 1969, № 9). Практыкай правярэна непахіснасць марксісцка-ленінскай метадалогіі нашага літаратуразнаўства дае поўную упэўненнасць у тым, што ўсё наспяхова справіцца з рашэннямі складаных ідэалагічных задач, што пастаўлены перад ім самім жыццём, сучаснай рэчаіснасцю. Для гэтага ёсць усё неабходнае прадпасылкі, багатыя традыцыі, належныя веды і дастатковыя сілы.

П. АХРЫМЕНКА,
доктар філалагічных навук, прафесар.

РАЦЬ УРАЧ

АБ ШКОДЗЕ КУРЭННЯ

Вялікі рускі пісьменнік і Урач А. П. Чэхаў пісаў: «Пасля таго, як я кінуў курцы, у мяне не быў азмрочнага і трывожнага настрою».

Тытуць стаў вядомы ў Еўропе ў 1496 годзе. У Расію ён трапіў у другой палове XVI стагоддзя. Зараз па дадзеных міжнароднай статыстыкі сярод мужчын курільчыкаў больш паловы, а сярод жанчын каля адной чвэрці.

Пачаўшы курцы з пачуцця цікаўнасці ці пераімання, мадальны людзі потым курцы ўжо ў сілу звычкі, ад якой цяжка пазбавіцца. Акрамя таго, сам працэс курэння ў выніку ўмоўнага рэфлексу выклікае ў курільчыкаў пучуццё задавальнення.

Найбольш ядавітым рэчывам, якое ёсць у дыме тытуню, з'яўляецца нікацін. Пры курэнні нікацін пападае ў дыхальныя шляхі і лёгкія, а таксама ў страўнік. У тытуню змяшчаецца ад 0,7 да 5 працэнтаў, больш, вядома, у танных гаўкач, асабліва ў махорцы.

Акрамя таго, тытунёвы дым утрымлівае угарны газ, вуглекіслы газ, серавадарод і іншыя рэчывы, якія адмоўна ўплываюць на арганізм чалавека. Так, нікацін згубна дзейнічае на сардэчна-сасудзістую сістэму. Ён садзейнічае ранняму развіццю скляроза сасудаў мозгу і сэрца, з'яўленню гіпертаніі і многіх іншых хвароб.

У апошні час даказана, што мыш'як, хром, нікель і асабліва радыяактыўныя палоній-20, якія ўтрымліваюцца ў дыме, садзейнічаюць развіццю рана верхніх дыхальных шляхоў, лёгкіх.

У тых, хто курцы, як правіла, адзначаецца аслабленне памці, павышана раздражняльнасць, дрэнны сон, гадаўныя болі і г. д. Адным словам, курцы вельмі шкодна, а таму, той, хто яшчэ не кінуў курцы, неабходна зрабіць гэта як можна хутчэй.

Каб кінуць курцы, трэба ўсвядоміць тыя згубныя вынікі, да якіх курцыя пасупова, але няўможна прыводзіць.

Кідаць курцы неабходна адразу, а не паступова. Для гэтага варта прыняць рашучасць, сілу волі. Трэба старанна пазбавіцца адносінаў з курільчыкамі, не спалохаць сябе пярэаосамі, пахам тытуню, часцей бываць на свежым паветры.

Вялікае значэнне мае грамадскае меркаванне, калі курцы не асуджаецца не ў адзіночку, а калектывна. У «Асновах заканадаўства СССР і саюзных рэспублік аб ахове здароўя» гаворыцца аб беражлівых адносінах да свайго здароўя ўсіх членаў грамадства. Таму кожны, хто яшчэ не перастаў курцы, павінен прыняць адзінаправільнае рашэнне: «Сёння я кідаю курцы і пастараюся дапамагчы зрабіць гэта свайму сібру, свайму знаёмца».

М. ДАДЗІЕМВА,
учац медпункта ГДУ.

НОВЫ САСТАЎ КАМІТЭТА ДТСААФ

АДБЫЎСЯ сход прадстаўніцкай факультэцкай прывіянай арганізацыі Дабраахвотнага таварыства садзейнічання арміі, авіяцыі і флоту, на якім абраны новы састаў

камітэта ДТСААФ ўніверсітэта.

Старшэйшай камітэта абраны П. Жукаў, яго намеснікамі: па арганізацыйных пытаннях і ваенна-паўрытэтычнаму выхаванню

— А. Савінені, па ваенна-тэхнічнай падрыхтоўцы і спорту А. Сувіжэнка. Членамі камітэта абраны 24 актывісты факультэцкіх арганізацый.

Сход абраў рэвізійную камі-

сію. Яе ўзначаліла лабарантка кафедры гісторыі КПСС і навуковага камунізму Г. Круглінава.

П. ЖУКАЎ,
старшыня прывіянай арганізацыі ДТСААФ ГДУ.

З'ЯМЛЯ, АДКРЫТАЯ НАНАВА

Першую кнігу маладога пісьменніка Васіля Якавенкі «З'ямля, адкрытая нам!» (на рускай мове, выдавецтва «Беларусь», 1971) складае цыкл нарысаў пра нашых сучаснікаў-беларускіх геологаў.

Як вядома, нямаючы твораў савецкіх пісьменнікаў прысвечана рамантычнай прафесіі геолога. Са словам «геолог» у большасці чытачоў перад вачыма адразу ж узнікае цікавая і цяжкая праца ў тайзе або на Далёкай Поўначы... А тым не менш, праца геолога ў нашых краях гэтак жа цікавая, а часам нават больш складаная і сурова — аб чым і расказвае ў сваім зборніку В. Якавенка. Пра сутнасці гэта першая кніга пра беларускіх геологаў. Менавіта таму радуе выбраная пісьменнікам тэма, бліжэйшая нам, беларусам. Назва кнігі ўжо адразу прыцягвае ўвагу. Сапраўды, геологі нанавы адкрылі беларускую зямлю, якая дала краіне мільёны тон чорнага золата і іншых карысных выкапняў.

Героі нарысаў В. Якавенкі спяваюць увагу чытача багаццем і шчырасцю сваёй дружбы, улюбленасцю ў сваю будзённую, але на самай справе гераічную прафесію. Нарыс «Вахта Сарокина», у якім уладальца сурова праца буравіка, аўтар гораха і шчыра любіць людзей працы, любіць геологаў, верыць у чалавека. Нават у людях далёка не ідэальных ён заўсёды знаходзіць станоўчыя якасці. Прыемна, што Якавенка паказвае геологаў вдалымі і зацікаўленымі сваёй зямлёй. Кніга вучыць любіць цяжкую, але рамантычную прафесію геолога.

«В лесу ты или в поле, прилг на землю, забудь о своём дыхании. И если ты услышишь пульс, дыхание земли, ты будешь счастлив, ты познаешь её величие, всю её прелесть.

Мы изучаем землю, постигаем её вековые тайны. Мы знаем, насколько она щедрa и богата, и оттого еще больше дорожим ею и любим её, свою землю, свой край» (стар. 18).

З цеплынёю напісан нарыс «Практыкантка» — пра Таісу Данцову, будучага інжынера-геолога, якая першы раз у жыцці распасалася за вытворчую змену.

Няма нікага сумнення ў тым, што чытач палюбіць Галю Світану, Міхалла Цюпака, Мечыслава Рэнта з брыгады майстра Рыгора Прышчэлы, кніжкі якога заўсёды топорціцца ад завернутых у бумагу брусокчов пестроцветнай пароды — усё яны настойліва шукаюць і знаходзяць на Гомельшчыне сыравіну — гліну — для Гомельскага камбіната будаўнічых матэрыялаў («Вясёлка на гліне»),

Асаблівай увагі заслугоўвае нарыс «З'ямля, адкрытая нам!», які даў назву кніжцы. У ім гучыць гімн беларусам, нашаму палескаму краю, глыбінным шчырацінам роднай зямлі, а галоўнае — самаадданай, стваральнай працы геологаў.

Творчасць маладога пісьменніка не пазабавлена і пэўных недахопаў. Так, у асобных нарысах аўтар падае голыя, нудна статыстычныя факты, не надаючы ім мастацкай афарбоўкі. Кніжка не пазабавлена і апісальнасці, аўтарскага дыкта — В. Якавенка часта «разжоўвае» многія агульнавядомыя ісціны, не дазваляе чытачу. Пісьменніку шкодзіць таксама імкненне сказаць вельмі ўжо «прыгожа», «вобразна».

Хочацца верыць, што гэта пройдзе. Гэта «хвароба часу», уласцівая амаль кожнаму пачынаючаму аўтару. Нягледзячы на некаторыя недахопы, у цэлым кніжка нарысаў «З'ямля, адкрытая нам!» сведчыць, што ў літаратуру прыйшоў новы талент са сваім светаўспрыманнем, са светлай і шчырай любоўю да чалавека працы.

А. ЛАЩЫКІ,
студэнт I-га курса гісторыка-філалагічнага факультэта.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ПЕРШЫЯ МЕДАЛІ

На мінулым тыдні ленинградскі з'мовы стадыён стаў месцам маладзёжнага першынства Цэнтральнага савета таварыства «Буравеснік» па лёгкай атлетыцы.

У складзе зборнай каманды Беларускага таварыства выступалі студэнты факультэта фізічнага выхавання Станіслаў Башыньскі і Уладзімір Якутовіч. На старце алімпійскага года яны паказалі надзвычайныя вынікі.

С. Башыньскі ў складзе зборнай каманды рэспублікі стартаваў у эстафеце 4 x 250 метраў.

У фінале беларускі спартсмены фінішавалі другімі і заваявалі сярэбраныя медалі.

Высокі для з'мовы вынік у бегу на 3000 метраў паказаў У. Якутовіч. На фінішы ён быў трэцім — 8 минут 48,2 секунды, Уладзіміру ўручэнне бронзавы медаль.

Узнагароды легкаатлетаў — першыя трафей універсітэцкіх спартсменаў у 1972 годзе.

М. ТАЛСТАПАТАУ,
загадчык кафедры
лёгкай атлетыкі.

ТРАФЕЙ РАПІРЫСТА

У Мінску праведзена маладзёжнае першынство Беларускай ССР 1972 года па фехтаванні.

Камандныя спарторніцты рапірыстаў прынеслі радасць спартсменам Гомельскай вобласці, якія заваявалі сярэбраныя медалі. Уладальнікам гэтай узнагароды стаў студэнт першага курса факультэта фізічнага выхавання Аляксандр Князькоў.

В. ЛІСОУСКІ,
майстар спорту.

ПАДАРОЖКА... Само гэта слова нібы чараўной сілай надзелена. Нікога яно не пакідае ў спакоі — ні малага, ні старога. Як жывое, яно кліча, хвалюе, таропіць — «Пайшлі! Пайшлі! Паехаці!»

«Расцілі на стале карту Радзімы, Гэта — люстра краіны. Паглядзі. Галава закружыцца ад багаці назваў нашых гарадоў і сёл, рэк і азёр, мораў. Чакаюць ільбе ў тосці Волга, Валдаі і Селігер-возера, Балтыка, Карэлія і Хібіны, Каўказ, Чарнамор'е і Крым, чакае дыбе гасціня Мясква і залатое Падмаскоўе.

Памар перад паходам... Перад вачыма ўстануць новыя нязведаныя далі, дарогі, што ідуць у сіноію дымку гарызонта, мяккія лясныя сцежкі, зялёныя палі, лугі і прырэсты пералескі. Сустрэньца на шляху вельмі і сцены старадаўніх гарадоў, старажытныя стаянкі і плоскадаховыя саклі аўлаў... Будучь і яснае возера, і таёжная бурная рака, і курган у стэпе, а над ім арод, лунаючы ў небе.

Немагчыма пералічыць усе цікавыя для падарожжаў месцы — гарады, даліны, рэкі, азёры, горы, астравы — іх многа як зорак на небе.

У нашай краіне тры мільёны кіламетраў рэк! Толькі казанікі — самыя каштоўныя і прыгожыя месцы — роўныя па плошчы ўсёй Англіі. У росквіце сіл і славы знаходзіцца наша Радзіма — багатая прыродай, помнікамі свай даўнасці, свяшчэнным месцам баявой і працоўнай славы нашых продкаў і сучаснікаў.

Добра ў шляху! За кожным паваротам дарогі, за кожнай злучнай ракі бачыш нечаканае-нязгаданае, чакаюць рамантычнае характэрнае дарожных прыгод. Дык збірайся ў добры шлях! Дзі, задавальняйся ішчасцем адпачынку, ішчасцем здароўя, ішчасцем розуму і сэрца, ішчасцем свай Радзімы.

У паходах чалавек умацоўвае здароўе, гартуе арганізм, набывае сілу, лоўкасць, вынослівасць, навукі паходнага жыцця. Турызм з'яўляецца састаў-

У нашым універсітэце Віктара Марчука ведаюць як добрага спартсмена — грозная бамбардзіра гандбольнай каманды. Заняткі спортам ён спалучае з паспяховай аучобай на другім курсе факультэта фізічнага выхавання.

ной часткай савецкай сістэмы фізічнага выхавання. Зараз на двары зіма. Станавіцца на лыжы — і ў шлях. Але, падбіраючы раён лыжнага падарожжа, трэба ўлічваць: ітаросы ўзровень пахода, ступень авальдвання імі лыжняй тэхнікай, уманне пераадоляць розныя перашкоды, наяўнасць устойлівага снежнага покрыва і характар яго, метэаралагічныя змены, рэльеф мясцовасці і звязаную з ім лавінаабеспэку, наяўнасць лесу ў месцах мяр-

каля 30 сантыметраў. Круты насавы загіб стварае ў рыхлым снезе вялікае лабавое супраціўленне, а пры недастатковым загібе лыжы зарываюцца ў снег.

Лыжнікі палкамі дэпу за ўсе карыстацца бамбукавымі або дзюралюмініевымі. Па даўжыні палка, устаноўленая на падлозе, павінна быць на 3—4 сантыметры ніжэй пляча турыста, па таўшчыні — зручная для захопу рукой. Рамены пераплітае на кольцах лавінен быць дастаткова трывалым і частым. Перад паходам слізаючую паверхню лыж неабходна намазаць сасновым дэгіцем, смалой, спецыяльным саставам або вадкімі мазімі. Гэта папярэдняе лыжы ад набухання пад уплывам вільгаці, умацоўвае драўніну, палішае сувязь мазей з лыскай. Перад змаваннем слізаючую паверхню трэба ачысціць, лыжы сярэць у дэплым памішанні або над кастром і старанна прасушыць. Мазь накладваецца невялікімі мазімі і старанна расцарапвае пробкі або далонню. Мазь павінна клацціся раўнамерна, без згусткаў або пропускаў. Змяняць мазь або падмазаць лыжы можна і без папярэдняга нагрывання іх, але пры гэтым даводзіцца затрачваць вялікія сілы на расцарапванне мазей. У з'мовым падарожжы больш іных відаў абытку прыгоды лыжныя чараўнікі на скураной падшыве, размерам на адзін-два нумары больш, чым тыя, якія турысты носіць звычайна.

Верхняе адзенне лавіна быць ветранепропушчальным, трывалым і не звязвае рухаў. Калі вы выканаеце ўсе гэтыя патрабаванні, то смела можаце адпраўляцца ў паход.

Шчаслівага шляху!

В. МАРЧАНКА,
выкладчык кафедры
фізічнага выхавання.

ТУРИСТЫ, У ПАХОД

куемых палывых начлегаў, населенасць раёна, магчымыя шляхі хуткага выхаду ў населеныя пункты і г. д.

Атрымаць падрабязныя звесткі па гэтых пытаннях трэба абавязкова да канчатковага выбару маршрута; у залежнасці ад атрыманых звестак выбіраецца раён падарожжа і намячаюцца найбольш выгадныя календарныя тэрміны.

Інвентар турыста-лыжніка. Зручнай за ўсе падарожжаўца на турысцкіх лыжах. У іх вялікая рабочая плошча і некалькі павялічаная ў адносінах да сярэдзіны шырыня насавой і пятакнай частак. На іх параўнальна лёгкая рухавіца з гураўм па глыбокім снезе без лыжні, па перасечанай мясцовасці і г. д. Для падарожжаўца ў лясных раёнах зручныя кароткія і шырокія лыжы, імі лёгчэй кіраваць, рухавіца сярэдняй цяжарнасці перашкод, акрамя таго яны менш пагружаюцца ў рыхлы снег. Наадварот, у адкрытых раёнах (азёры, даліны вялікіх рэк, адкрытыя горныя схілы і г. д.), дзе снег ушчыльнены пераважаюць нешырокія доўгія лыжы, на іх лёгчэй рухавіца. Выбарочы лыжы па размеру, трэба кіравацца наступным правілам: даўжыня іх павінна быць такой, каб турыст даставаў верх стаячай лыжы сагнуўшымі пальцамі выцягнутай рукі. Вышыня насавога загіба (нармальна) — 12—15 сантыметраў, даўжыня

